

הסטנדרטים של SPHERE והמענה לקורונה

כיום, כשווירוס COVID-19 מתפשט בעולם, מהי התגובה המיטבית של מוטבים, קהילות, ושחקנים הומניטריים למשבר הקורונה? איך יכול מדריך SPHERE להנחות את הדרך בה נגיב למשבר?

למסמך זה יש שני חלקים:

- א. חלק ראשון מתייחס לעקרונות בסיסיים והכרחיים למענה יעיל והוליסטי.
- ב. חלק שני שמטרתו לתת קווים מנחים לסיוע רפואי וטיפול בריאותי- בהתייחס לפרקי ה-WASH במדריך ה-SPHERE.

א. הגישה ההוליסטית

SPHERE מציע גישה הוליסטית שבה האדם הוא במרכז. גישה זו מתבססת על שלושת פרקי היסוד: האמנה ההומניטארית (Humanitarian Charter), עקרונות ה-Protection (Protection principles), ומדדי ליבה (Core Humanitarian Standards). פרקים אלו תומכים בארבעת הפרקים הטכניים של ה-SPHERE. התגובה שלנו לקורונה צריכה להתבסס על שלושה עקרונות. העיקרון הראשון הוא ההסתכלות על מוטבים כבני אדם ולא כ"מקרי קורונה" תוך שמירה על **כבודם** (Dignity). העיקרון השני הוא פעולות **לגיוס הקהילה** ולקידום מעורבותה (Community engagement). העיקרון השלישי הוא לוודא כי הפעילויות שלנו למניעת הפצת הקורונה לא צריכות לבוא על חשבון **צרכים בסיסיים אחרים** (Other needs) או על חשבון צרכים רפואיים ארוכי טווח.

1. כבוד האדם

למוטבים הזכות לחיים בכבוד. תמיד יש לזכור את העקרונות הבסיסיים של ההגנה (Protection) ושל מדדי הליבה. המוטבים המושפעים חייבים להיות מעורבים בתגובה למשבר. התגובה להתפשטות הווירוס תהיה יעילה רק אם ניתן לסקור, לנטר, לאתר ולבדוק את קבוצות המטרה ולטפל בחולים. מוטבים החיים עם סטיגמה או חוששים מסטיגמה של "חולים בקורונה" עלולים להסתיר את המחלה ולהימנע מלהגיע לבדיקות. הם עלולים למנוע מאחרים להגיע ולקבל טיפול או להימנע ומשמירה על בריאותם.

-לאור הנכתב לעיל, ישנה חשיבות רבה למסירת הודעות תומכות ומרגיעות על ידי עובדי הסיוע. בהקשר זה עקרונות ה-1 Protection ו-2 הם הרלוונטיים ביותר בכל הקשור לזכויות לחיות בכבוד, הגנה וקבלת עזרה:

- **עקרון מס 1:** קידום בטיחות, כבוד האדם וזכויות אדם. יש למנוע את חשיפת המוטבים לנזקים אחרים ונוספים. העקרון דן בניתוח סיכונים בכל הקשור להגנה, הטיפול במידע רגיש, ובהגנה על מבנה הקהילה ותפקודה.

- **עקרון מס 2:** גישה לקבלת עזרה ותמיכה על פי הצרכים וללא אפליה.

2. **הקהילה**

היגיינה ירודה היא פקטור חשוב בהפצת מחלות. וירוס הקורונה מופץ על ידי הדבקה טיפטית, לכן היגיינת הידיים היא גורם מרכזי במניעת ההפצה. רק אם הקהילה תשתף פעולה, ניתן יהיה לשמור על ההיגיינה. רק אם נבנה אמון, הבנה הדדית ותקשורת בונה - הקהילות יתגייסו. קידום היגיינה חייב לכלול הדרכה והקניית הרגלים קבועים לשטיפת ידיים ולשמירת מרחק. תפיסות ואמונות מקומיות עשויות לקדם או לחילופין לחבל בתהליך הקניית הרגלי היגיינה ולכן חשוב להבין ולהתייחס לתפיסות אלו. יתכן ויהיה צורך בשינוי נורמות מקומיות כדי למנוע הפצת המחלה. לדוגמה: יתכן ותצטרכו לעבוד עם הקהילה למציאת דרכים אלטרנטיביות לברכות בעת מפגש ללא לחיצת יד, או למצוא דרכים חדשות לשמור על היגיינה בטיפול בעלי חיים. כמו כן יש לעבוד על מניעת הקורונה וטיפול בה בקהילות שנפגעו. המוטבים שיצאו לנטר חולים פוטנציאליים חייבים לקבל הדרכה בנושא הבידוד ושמירה על בריאותם. קהילות מגויסות יכולות לנטר ולהתייחס **למידע מוטה ולשמעות נפוצות**. ההפצה של מידע שגוי בדרך כלל נפוץ בערים **ובמרכזים עירוניים**. לכן במקומות אלו חשוב במיוחד למצוא מרכזים שיתמכו בתכניות ההיגיינה כמו מועדונים, קבוצות נשים, בתי ספר ונהגי מוניות. מרכזים קהילתיים, טכנולוגיות ותקשורת יכולים לסייע. השתמשו בטכנולוגיות להפצת מידע אמין על שרותי בריאות וסיוע. גייסו אותם מוקדם בתהליך כך שיצטרפו לפעילויות ולסיוע באספקת השירותים.

3. **התייחסות לצרכים של קהילות מושפעות וצרכים רפואיים רחבים יותר**

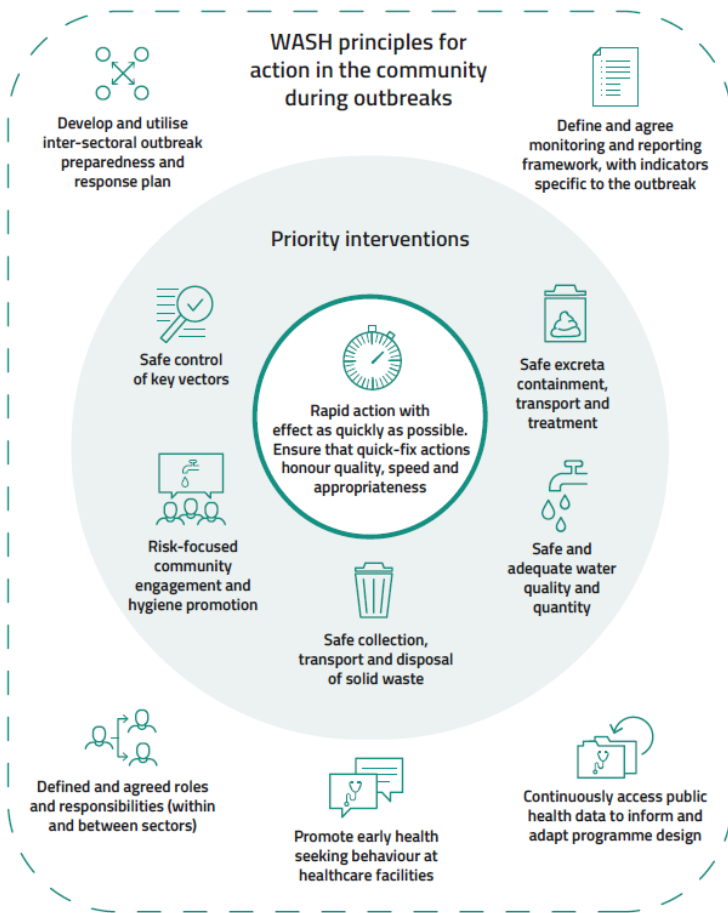
כל שאר צרכי בריאות הציבור המופיעים במדריך SPHERE צריכים להמשיך ולקבל מענה. מענה זה כולל רפואת משפחה, טיפול במחלות כרוניות, פציעות, בריאות ילדים, ועוד. חשוב להמשיך לטפל גם במוטבים המושפעים מהנגיף וגם בשאר הקהילה. ב-2014 במערב אפריקה, צוותי בריאות רבים הוסטו מהפעילות השוטפת שלהם לטובת מאבק באבולה, מה שהוביל לכך ששירותים קהילתיים של בריאות הציבור נותרו ללא תמיכה. עניין זה הוביל לתמותת-אימהות, לחוסר טיפול מתמשך במטופלים החולים במחלות שאינן-מדבקות, מחסור בנתינת חיסונים לילדים (מה שגרם להתפרצות של מחלות רבות באותה שנה). בעקבות כל אלה, מספר מקרי המוות במרכזי בריאות ובאזורי ספר עלה משמעותית.

ב. **המענה הרפואי**

1. **פרק WASH – (Water supply, Sanitation and Hygiene promotion)**

WASH הוא המושג הכולל לזכות הבסיסית של כל אדם לאספקת מים, תברואה וקידום היגיינה. הסטנדרטים המינימליים של מדריך SPHERE לקידום WASH הם ביטוי מעשי לזכות גישה למים

ותברואה בהקשרים הומניטריים. התקנים מבוססים על אמונות, עקרונות, חובות, וזכויות המוצהרות באמנת ההומניטארית. אלה כוללים את הזכות לחיים בכבוד, את הזכות להגנה וביטחון, ואת הזכות לקבל סיוע הומניטארי על בסיס צורך.

בקידום WASH יש לשים לב לתקנים הבאים:

תקן 1.1 – קידום היגיינה: דורש ממוטבים להיות מודעים לגורמי סיכון בריאותיים הקשורים למים, תברואה והיגיינה.

תקן 1.2 – אמצעי היגיינה: דורש כי יהיו אמצעים מתאימים לתמיכה בהיגיינה, בריאות, כבוד ורווחה-אשר יהיו זמינים לשימוש על ידי המוטבים והגורמים המושפעים.

פרק WASH (פרק מס' 6) קובע כי- כל מערכי הבריאות נדרשים לשמור על סטנדרטים למניעה ובקרת WASH מינימליים, כולל מתן התייחסות להתפרצויות של מחלות. זהו סטנדרט שאפשר ליישם ישירות כמענה להתפרצות COVID-19 **ויש להשתמש בו במלואו**. כאמור יש לשים דגש על קידום היגיינה ועבודה עם קהילות. יש לנקוט בהתערבויות ספציפיות נוספות הקשורות לנגיף COVID-19, למשל כל מה שנוגע להיגיינה.

להעמקה במסמך המקור באנגלית על פרק זה, [קראו כאן](#)

ב. פרק הבריאות (Health chapter)

מורכב משני חלקים עיקריים: א) מערכות בריאות ציבור. ב) מענה בריאותי בסיסי

א) מערכות בריאות ציבור

מערכת בריאות המתפקדת היטב יכולה לתת מענה לכל צרכי הבריאות במשבר, כך שגם במהלך התפרצות מגיפה, שירותי בריאות אחרים יכולים להימשך. מערכת הבריאות מקיפה את כל הרמות, החל מהרמה הלאומית, אזורית, מחוזית וקהילתית, וכלה בטיפול במשק הבית, הצבא והמגזר הפרטי. חשוב להבין את השפעת המשבר על מערכות הבריאות על מנת לקבוע סדרי עדיפויות לתגובה הומניטארית.

בחלק זה, על גורמי המענה הרפואי לתעדף חמישה סטנדרטים במלואם: תקן 1.1-אספקת שירותי בריאות: כולל הנחיות לגבי זמינות המענה; היכולת לקבל את המענה; היותו המענה בהישג יד; טיפול ברמת הקהילה; מתקנים מתאימים ובטיחותיים; מניעה ובקרת זיהום (IPC). תקן 1.2 – הון אנושי בתחום הבריאות: כולל ההנחיות בנושא איכות, המדגישות את החשיבות של הכשרת כוח האדם והצוותים הרפואיים באופן מתאים למשבר הספציפי.

תקן מ 1.3- גישה לתרופות חיוניות ומכשירים רפואיים.
תקן 1.5- מידע בריאותי: כולל פרק מעקב אחר מחלות-ניטור ובקרה של המידע והסקת מסקנות ממנו.
להעמקה במסמך המקור באנגלית על פרק זה, [קראו כאן](#).

(ב) מענה בריאותי בסיסי –מחלות מדבקות

כל ארבעת הסטנדרטים בנושא מחלות מדבקות, הנם רלוונטיים ביותר במשבר הקורונה. סטנדרטים אלו מכסים מניעת התפרצות, מעקב, גילוי התפרצות, תגובה מוקדמת, אבחון וניהול מקרים, מוכנות והתגובה להתפרצות.

חשוב לתת תשומת לב יתרה לנושאים הבאים:

תקן 2.1.1-**מניעה**: יש לייצר ולקיים גישה למערכות בריאות ציבורית וגישה למידע היכולים לעזור במניעת מחלות מדבקות. תקן זה מצביע על הכרח מעורבות הקהילה. פעולות המפתח שמות דגש על: טיפול בפחדים ובשמעות על ידי הסברה והדרכה, ואמצעי מניעה ובקרה. יש להתעמק בהנחיות בנושא הערכות סיכונים, אמצעי מניעה בין-מגזריים, וקידום בריאות.

תקן 2.1.2 –**מעקב, גילוי התפרצות, ותגובה מוקדמת**: מערכת מעקב ודיווח טובה מספקת איתור מוקדם של ההתפרצות ואפשרות לתגובה מוקדמת. תקן זה מקושר לתקן 1.5 שפורט למעלה.

תקן 2.1.3 –**אבחון וניהול הטיפול**: פעולות המפתח הן קריטיות וכוללות -תקשורת ענפה המעבירה מסרים ברורים, שימוש בפרוטוקולים לניהול המקרה, תנאי מעבדה ואבחון נאותים.

תקן 2.1.4 –**מוכנות להתפרצות ותגובה**: פעולות המפתח מכסות תוכנית מוכנות ותגובה לעת התפרצות מגיפה, אמצעי בקרה, יכולת לוגיסטית והנחיות תיאום.

להעמקה במסמך המקור באנגלית על פרק זה, קראו כאן:

https://handbook.SPHEREstandards.org/en/SPHERE/#ch009_00